

A magyarok szétfejlődése

Huszárokölőpuszta az Öregbakonyban található, kisléptékű térképen ne keresse senki, talán névadói is rejtegetni szeretnék volna ezt a nem mindennapi szépséget, másképp ennyire furcsa hangtestű, s ilyen talányos jelentésű szót hogyan is találtak volna neki? A *buszárok* megnevezés utal ugyan arra, hogy magyar földön kell lennie, no meg a puszták is, az előre! szónak felkiáltójelesen ugyancsak van valami magyaros íze, de így, együtt, valljuk be, még a *Szépkenyerűszentmártonnál* is furcsább név, a maga körmönfont módján *magyaros*, illetve *magyarosch*.

Engem a bécsi Bornemissza Társaság a 49. *Annabergi Konferenciára* hívott oda azért, hogy beszéljék a *Kárpát-medencei magyarságszolgálatról*, de akkor mit is keresek én a Bakonyi *buszárok* vagy *betyárok* között? Előbb, titokban fanyalagoltam is. Annaberg nyomán az osztály Alpok romantikus világára gondoltam, ami azért, ugye, mégsem a Bakony? Kellemesen csalódtam.

Veszprémi barátaim jóvoltából az ausztriai magyar boly megérkezése előtt már az angolparkként is jegyezhető pusztán magamban bolyonghattam. Őshonos bakonyi bükkösből kikanyarított lágy hajlatú dombok között, egzotikus fák és cserjék, százados tölgyek és vastag derekú hársak, sudár fenyők között, itt-ott hibrid nyárfák és öreg akácok társaságában. Karsú és bő szoknyás díszcserjék színpadi függönyként bontották apróbb tisztásokra a nagy pusztát, az ember társaságához is hozzászóltak mókások a békés nyugalom hírnökeiként szolgáltattak ingyen reklámat az Ugodi Erdészet eme két vadászházas, konferenciatermes pihenőparkjának.

Az angliai Wembleyben élő *Pátkai Róbert* említi egyik kisesszéjében azt a praktikus gyakorlatot, amelyet az ánglusok földjén ismert meg, miszerint komoly tudományos, teológiai előadásokat is néhány szellemes történettel kell fűszerezni. Járja a mondás, hogy ilyen alkalmakkor három figyelmet felkeltő történetet illik elmondani. (Teme-tésen elég kettőt is.) A püspök úr nekem ezzel a felvezetéssel Orbán Viktor beszédeit juttatja eszembe, aki jól ismeri és sűrűn alkalmazza ezt az angol szónoki fogást, olyannyira, hogy hallgatósága hol fergeteges tapssal, hol bensőséges kuncogó nevetéssel honorálja a képes beszédet, az allegorikus példázatokot.

Az ugodi gazdaság erdőmérnöke mintha gondolatolvasó lenne: mikor rákérdezek a fura *Huszárokölőpuszta* névre, három néveredeztetési történetet ad elő. Jelzi, hogy szerinte melyik az életesebb, a valósabb. Az első kettő a népetimológia tartalmi-formai megoldásaihoz igazodó. Ez egyik szerint *bűsz árok* szalad rá a pusztára, és innen a név. A másik névelemzés a kistáj helyneveihez pásztíja a szót. Mert ott van, ugye, a pusztától nem messze a *Nyírózóvölgy*, ahol a török világ idején, ha vérmes kedvük, forró vérük arra ajzotta, elevenen nyúzták meg a foglyokat. Aztán arébb van a *Franciavágás*, amely a huszárokkal kapcsolatos. Mondják, hogy a napóleoni időkben vitézkedtek itt a magyar huszárok. Ennek a kornak a nemesi vitézségére Petőfi *A nép nevében* című versében másképp emlékeztet ugyan:

(...) *De ezt kérdeztem! Engedelmet kérek,*

Majd elfeledtem győri vitézségeit.

Mikor emeltek már emlékszóbot

A sok bős lábnak, mely ott úgy futott?

A magyar erdőmérnökök humán műveltségét mindig is csodáltam, azokat a verses és prózai munkákat is, amelyeket általuk kiadott kötetek borítói közé fogva nemcsak az erdő-, hanem a kultúra-kerülők között is szétosztanak. *Dr. Majer Antal Az erdő poézise* című könyve számomra az egyik lírai biblia, de megilletődve olvasom *Grétsy László* professzor válogatásából összehozott *A mi nyelvünk – Íróink és költőink* a magyar nyelvről című kötetet, vagy *Pápai Gábor Gyökerek és lombok* című erdészportréit, és már hosszú ideje rácsodálkoztam arra is, hogy a kilencvenedik életévén túl lévő erdélyi tölgyember, *Kádár Zsombor* székelyföldi erdőmérnök több könyvét is nyomdafestékhez juttatták a magyar erdészek. (*Erdő és nyelv, Székelyföldi erdészeti arcképcsarnok*.) Nem kis dolog ez, különösen olyan időkben, amikor a legmagasabb politikai körökben nyelvi tarvátságoknak, széltöréseknek, gondolatcsuszamlásoknak vagyunk kárvallottjai.

És ami felette imponáló, hogy *Sipos Péter* ugodi erdőmérnökkel ezekről a dolgokról-ügyekről úgy beszélgethetünk, mintha egy bordában szóttek volna. A szólás valóságos fedezete a következő beszédfoszlányból már ki is derül: huszárokölőpusztai partnerem egyik tanára a Soproni Egyetemen közös ismerősünk, *Tompa Károly* bátyánk volt. A tanár

úr a háromszéki Erdővidék szülötte, még hozzá kisbaconi, édesapja a falu református lelkészeként 1929-ben *Benedek Elek* és *Fischer Mária* együttes temetésén vezette az egyházi szertartást. Kicsi a világ!

A Huszárokölőpuszta név etimológiájának legéletszerűbb változata az, amely a névadást a lovas, huszáros évszázadaink Bakonyi melléki szokásrendjéhez pásztíja. Bécstől, Győrtől Pápán át az Öregbakony lábáig a huszárok a hintók és kocsik mögött poroszkáltak, hogy ne verjék a port az uraságok és úrhölgyek szemébe, ne vegyék el a kilátást a kocsisor előtt, s ne potyogtassanak lógombócokat a kocsikerek alá. Amikor megérkeztek a Bakony lábához, mielőtt behatoltak volna Sobri Jósikák felségterületére, a pusztai pihenő után elhangzott a parancs: *Huszárok! Előre!*

Csak reménykedhetünk, hogy a *buszár*, a *puszta* meg a *kocsi* szavunk NATO-kompatibilisnek és EU-konfortosnak minősül, lévén mindhárom magyar „nyelvi hungaricum”, hiszen azok közé a ritka kifejezések közé tartoznak, amelyek nemzetközi vándorszóként épültek be a világnyelvekbe. Csak nem húzza ki a cinkust a magyar haderőreform ezekre is, mint társukra, a *bonvéd* szóra, amely a maga nemében úgy vált nemzetközi vándorszóvá, hogy csak a magyar haza, a hon védőjét asszociálja. A *katona* szavunk ehhez képest egy mosott és kicsavart, száradni kitett *zsoldos kapca*. A honvéd szó nyelvünkben annyira népes szócsalád tagja, mint a Bakonyi erdőségeit alkotó fák sokasága.

Az ausztriai vendégek érkezése előtt Sipos Péterrel ehhez hasonlókról medítalunk.

Az emlékezetes nyári szabadegyetemi program után itthon Erdélyben került a kezembe, többek között egy olyan iromány, amely oda rúg ki, hogy a Trianon után más államok fennhatósága alá porciózott magyarság *szétfejlődött*. Ezzel a jeles szerző valakik régi/új ideológiája alá papszéket tartva pörccögi, hogy *egységes magyar nemzetről* ma ezért a *szétfejlődés* miatt nem lehet beszélni. Ez a kozmopolita újbetyárság úgy gondolja, hogy az azonos országhatárok közé fogott, és az egypártrendszer kávéi közé szorított népség és katonaság, a tízmillió magyar egy egységes valami, a többi pedig más irányba széledt Csaba királyfi csillagösvényén.

Milyen kár, hogy ezt a gondolatot az ausztriai magyarokkal ezen a nyáron

már nem tudom megosztani. Huszárokelőpusztán befejeződött a bécsi Bornemissza Társaság idei szabadegyeteme. De „*lesz még egyszer ünnep a világon*”, s akkor két himnusz – a magyar és a székely – éneklése között elmondhatjuk, hogy Trianon után a magyar nemzettudat hogyan fejlődött együvé még az Ober Ensen (Óperencián) túliakéval is, nemhogy a Bakonybélben és Ugodon lakókéval eltávolodott volna.

Ennek így kellett történnie, mert a székelyföldi Tompa Károly bácsi soproni erdőmérnök tanárai közül többen Selmezbányáról menekültek át Trianon után a Húség Városába, s az én huszárokelőpusztai hallgatóságom java része Erdélyből, Kincses Kolozsvárról, Székelyföldről vagy Máramarosból, mások Baranyából és a Felvidékről indultak el „illa berek, nádak, erek” alapon Ausztriába, éppen azért, hogy szétszórtságában is az egységes magyar nemzet tagjai maradhassanak, és megmeneküljenek az otthoni szétporlasztástól. És évenként egyszer összegyűlnek Huszárokelőpusztán. Ausztriában, az új országukban pedig a magyar házak, magyar templomok, baráti társaságok köré sereglenek, mert nem óhajtják maguknak és maradékaiknak azt a sorsot, amely Budapesten is elérhet sokakat, ahol, van rá eset, az utca egyik fele a nemzet egységessége felől nézvést inkább „elfejlődik”, mint az, akit Linzbe rendelt Erdélyből a sorsa, és ma Tatán vagy a Velencei-tó partján építkezik, vagy aki Erdélyben maradt.

Veszprémi barátaim figyelmességének köszönhetem, hogy egyik viharos napon Balaton-felvidékről átkocsikáztunk Balatonfüredre. A Tagore sétányon megnéztük *Kő Pál Történelem-könyv* című alkotását. Veszprémi barátom szavakra tagolva olvasta a kőbe vésett szöveget:

„TÖRVÉNYES ÉRTELEMBEN,
A MAGYAR KÖZJOG ALAPJÁN
MINDEN MAGYAR ÁLLAMPOLGÁR-
NAK,

ENNEK A TÍZMILLIÓS ORSZÁGNAK
A KORMÁNYFŐJEKÉNT
LÉLEKBEN, ÉRZÉSBEN,
TIZENÖTMILLIÓ MAGYAR
MINISZTERELNÖKE
KÍVÁNOK LENNI.”

A veszprémi ember, akitől én, állítólag Erdélyben elfejlődtem, megjegyezte: „*Itt legalább ferdítések nélkül olvashatók Antall József szavai, és csúsztatások nélkül értelmezhető a gondolat.*”

(A szerző sepsiszentgyörgyi újságíró)

Miről írtunk 100 éve, 50 éve?

Erdészeti Lapok 1903. évfolyama

November

Az Országos Erdészeti Egyesület 1903. évi november hó 27-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyvéből (1163 – 1181. p.)

„Az erdészeti ügyek népszerűsítését és az erdészek társadalmi helyzetének javítását illető kérdés már több ízben került felszínre, részben indítványok, részben lapközlemények alakjában. S ennek a megoldását az Országos Erdészeti Egyesülettől várták.

Ezen kérdés megoldását azonban nem lehet tisztán az Egyesülettől várni, hanem ezt magának az erdészeti tisztikarnak kell kivívni, az egyesület legfeljebb csak segítségére lehet ebben.

Magának az erdészeti tisztikarnak kell akcióba lépni társadalmi helyzetének javítására, s az erdészeti ügyek népszerűsítése ügyében s ezekben úgy egyénenként, mint összesen közreműködni.

Igaz, hogy a társadalmi helyzetünk javulásának egyik alapját anyagi helyzetünk javítása képezné, mert a vagyoni helyzet javulásában, a társadalmi helyzet és tekintély is magától emelkedik. Társadalmi helyzetünk javításának azonban van még egy másik alapja, illetve módja is. Ezt erkölcsi úton érhetjük el.

Közös tulajdonságunk erdészeknek

az, a mit talán közös hibánkknak is lehetne nevezni; hogy hivatalos teendőinket úgy az erdőben, mint az irodában elvégezve az úgynevezett megérdemelt nyugalomnak adjuk át magunkat. S általában a társadalomban, mint békés emberek nem sok vizet zavarunk.

Ha a társadalmi helyzetünkön javítani akarunk és a társadalomban jobban érvényesülni óhajtunk, fel kell ébrednünk ebből a keleti nyugalomból. Társadalmi téren többet kell mozognunk s az erdészeti ügyeit egy nagy hatalom útján, hírlapi téren is iparkodjunk előbbre vinni, népszerűsíteni. „

Az Erdő 1953. évfolyama 4. szám, december

Borsos Zoltán: Gyertyános tölgygazdálkodás különös tekintettel a természetes felújításra. (307 - 321.p.)

„A fejlődést meggyorsítani lehet, de egyes állomásait átugorni nem célszerű. Meggyorsítása azonban szükséges azért, mert ha a természetre bízunk, hosszú évszázadokba kerülne, míg elérjük azt az állapotot, amit gondos munkával, a természet erőinek célunk magvalósítása érdekében való tudatos felhasználásával 60-70 esztendő alatt elérünk.”

A kordokumentumokat kifürkészte, válogatta és lejegyezte:

Riedl Gyula és dr. Sárvári János

Pályázati felhívás

Az Állami Erdészeti Szolgálat Miskolci Igazgatósága erdőfelügyelői munkakör betöltésére okleveles erdőmérnökök jelentkezését várja. Az alkalmazás feltétele 3 év szakmai gyakorlat. Előnyt jelent az államigazgatási gyakorlat, a számítás-technikai ismeret és a gépjárművezetői jogosítvány.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- szakmai önéletrajzot,
- a diploma másolatát,
- erkölcsi bizonyítványt.

Az illetmény a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvénynek megfelelően kerül megállapításra. Tartós munkavállalás esetén szolgálati lakás biztosított.

A pályázatot az Állami Erdészeti Szolgálat Miskolci Igazgatósága címére (3535 Miskolc, Árpád u. 90.) kérjük eljuttatni. További információ kapható Bényei Sándor igazgatóhelytestől (tel.: 46/531-022).